

Конституційний Суд України

Чернова Станіслава Вікторовича,

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ

В продовж останніх років у мене часто виникала необхідність звертатися в органи прокуратури с заявами про вчинене кримінальних правопорушень прокурорами або суддями.

В таких заявах я прошу здійснити вимоги частини першої статті 214 Кримінального процесуального кодексу України (далі КПК України). Однак, прокурори різних підрозділів прокуратури України, а далі і суди, при розгляді жалоб на бездіяльність прокурора, неоднозначно застосовують положення цього закону України, що призводить к порушенню моїй конституційних прав і свобод.

Тому виникнула необхідність звернутися до Конституційного Суду України з конституційним зверненням дати офіційне тлумачення частини 1 статті 214 КПК України, яка викладена таким чином :

«Слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування. Слідчий, який здійснюватиме досудове розслідування, визначається керівником органу досудового розслідування» (додаток №1).

Законодавець України з метою недопущення корупційних дій збоку прокурора (слідчого), а при оскарженні їх дій в суді , і судом, в частині 1 статті 214 КПК України вказав дві підстави для внесення прокурором (слідчим) відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі ЄРДР) и початку досудового розслідування:

1/ після подання заяви, повідомлення про вчинення кримінального правопорушення ;

2/ після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

Законодавець України з метою недопущення корупційних дій не надав прокурору (слідчому) прав перевірки заяв про вчинення кримінального правопорушення поза рамок досудового розслідування на достатність вказаних в цій заяві відомостей, а тим більше на достатність доказів, про що чітко вказав в частині 3 статті 214 КПК України.

Законодавець України з метою недопущення корупційних дій не надав прокурору (слідчому) права на відказ внести відповідні відомості до ЄРДР , які би ґрунтування не вигадував прокурор (ст.. 214 КПК України). Законодавець України визначив , що невнесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви про кримінальне правопорушення є бездіяльністю прокурора ,слідчого (п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України).

Законодавець України з метою недопущення корупційних дій з боку прокурора (слідчого) в п. 4 ч. 5 ст. 214 КПК України вказав, що до ЄРДР вносяться короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення , наведених заявником, тобто не ті які хоче прокурор (слідчий), а саме наведені заявником.

Однак, як видно з мого опиту, звернення к прокурору с заявами про вчинене кримінальне правопорушення суддею або прокурором, прокурори по таких заявах вчиняли бездіяльність, яка полягала у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви про кримінальне правопорушення , а тому і відмовлялись розпочати досудове

розслідування.

Згідно з вимогами статей 303 – 307 КПК України я оскаржував таку бездіяльність прокурорів в суд. Однак, суди неоднозначно застосували, при розгляді цих скарг, положення частини першої статті 214 КПК України (додаток № 2).

Я маю вищу юридичну освіту і опит праці в правоохоронних органах, і тому звертаючись к прокурору с заявами про вчинення кримінальних правопорушень с боку суддів і прокурорів, старанно зазначав усі відповідні відомості, які необхідні для внесення до ЄРДР, тобто мною були виконані усі вимоги кримінального процесуального законодавства к змісту заяви про вчинення кримінального правопорушення. Крім того я несу відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину (стаття 383 Карного кодексу України). Вказані мною в заявах про вчинення кримінального правопорушення відомості ні прокурором, ні судом не признавались неправдивими, а я ніколи не був притягнутий до кримінальній відповідальності по статті 383 Карного кодексу України. Однак громадяни України доволі часто притягуються до відповідальності за завідомо неправдиві повідомлення про вчинення кримінального правопорушення (додаток №3).

Подаючи скарги до суду на бездіяльність прокурора, яка полягає у невнесені відомостей про кримінальні правопорушення до ЄРДР, я в таких скаргах вказував однакові юридично значені обставини :

- 1/ наявність заяви про вчинення кримінального правопорушення ;
- 2/ наявність бездіяльності прокурора, яка полягає у невнесені відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання такої заяви ;
- 3/ наявність закону (частини 1 статті 214 КПК України), котрий зобов'язує прокурора внести до ЄРДР відповідні відомості і почати досудове розслідування.

Предметом розгляду такої скарги до суду є, бездіяльність прокурора, а не перевірка змісту заяви про кримінальне правопорушення на предмет події кримінального правопорушення, складу кримінального правопорушення або достатності доказів, що може тільки відбуватися в рамках кримінального провадження (статті 2, 284 КПК України).

Тому слідчий суддя районного суду м. в ухвалі від 1 квітня 2015 року задовольнив мою скаргу на бездіяльність прокурора, застосував положення частини 1 статті 214 КПК України (додаток № 2).

А слідчий суддя районного суду м. в ухвалі від 5 травня 2015 року, за аналогічною скаргою, при однакових юридично значених обставин, застосовуючи ті самі положення частини 1 статті 214 КПК України, залишив без задоволення мою скаргу (додаток № 2).

Таким чином маємо два судових рішення у справах однієї і тієї ж категорії, за юридично однакових обставин в яких неоднозначно застосовані положення закону України, а саме частини 1 статті 214 КПК України.

Характерно, що таке неоднозначне застосування судами положень частини 1 статті 214 КПК України здійснює суд, якщо фігурантами заяв про вчинення кримінального правопорушення є судді, прокурори або слідчий. Однак громадяни України мають повне право звернутися с такою заявою до прокурора, навіть якщо кримінальні правопорушення скоєні прокурором чи суддею. Наприклад, в статті 459 КПК України вказано, що зловживання слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду повинні бути встановлені вироком суду який набрав законної сили, а при неможливості ухвалення вироку – підтверджені матеріалами розслідування. Таким чином, є всі правові підстави прокурору здійснювати досудове розслідування відносно судді, прокурора і слідчого. Тим більш, що завданням кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень (стаття 2 КПК України). Однак, судова практика свідчить, що

громадянину України притягнути до кримінальної відповідальності суддів практично неможливо (додаток № 4). Одною з причин такого явища і є практика неоднозначного застосування положень частини 1 статті 214 КПК України .

Застосування судами неоднозначно положень частини 1 статті 214 КПК України по скаргах на бездіяльність прокурора (слідчого), яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви про кримінальне правопорушення скоєного суддею або прокурором, є фактично незаконний спосіб звільнення суддів та прокурорів від кримінальної відповідальності . Слідчі судді, у таких випадках, навмисно в судових рішеннях посилаються на обставини які не були встановлені досудовим розслідуванням. Такими обставинами були : недостатність доказів , недостатність об'єктивних підстав або даних, незгода з якимось вироком, відсутність права втручатися у здійснення правосуддя або замінювати повноваження Вищої кваліфікаційної комісії суддів України(додаток № 5). Причому, як вбачається з поданих мною копій судових рішень, такі дії судді, при застосуванні частини 1 статті 214 КПК України здійснювалися регулярно (масово) судами в різних регіонах України.

З наданих мною рішень суду (додаток № 5) видно, що громадян України, шляхом неввірного тлумачення судами частини 1 статті 214 КПК України, позбавляють права захисту від кримінальних правопорушень які скоїли суддя, прокурор або слідчий. Суди фактично перешкоджають громадянам здійснити свої права по захисту від кримінальних правопорушень у рамках досудового розслідування, і таким чином звільняють суддів і прокурорів від розслідування їх дій у рамках кримінального процесуального законодавства України.

Згідно з пунктом 5 частини 1 статті 3 досудове розслідування є етапом кримінального провадження , яка розпочинається з внесення відповідних відомостей до ЄРДР (ч.1 ст. 214 КПК України) і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акту чи клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності. Таким чином прокурор, суддя або слідчий можуть бути звільнені від кримінальної відповідальності тільки після проведення досудового розслідування (кримінального провадження), але ні шляхом відказу прокурора (слідчого) внести відповідні відомості до ЄРДР і відказом слідчого судді задовольнити скаргу громадянина на таку бездіяльність прокурора (слідчого).

Таким чином, тільки в межах досудового розслідування може бути закрито кримінальне провадження прокурором (слідчим) і така процесуальна дія приймається у формі постанови, яка може бути оскаржена до суду (статті 283-284 КПК України).

Хочу коротко указати свою думку, чому прокурори (слідчі) та судді нехтують положення частини 1 статті 214 КПК України. За період ставлення правоохоронної системи незалежної України прокуратура України та суди України фактично стали добре організованою і захищеною злочинною корпорацією , яка ставить перед собою цілі ні захист прав и свобод громадян, а збагачення шляхом маніпуляції законодавчими актами та забезпечення кругової поруки.

Тому суди першої інстанції масово признають бездіяльність прокурора (слідчого), яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяв про кримінальне правопорушення суддею або прокурором, як законні дії. Але така бездіяльність прокурора (слідчого) непередбачена кримінальним процесуальним законодавством України. Якщо слідчі судді признають таку ,бездіяльність як процесуальне рішення, то чому суди не звернули увагу, що ні одне таке «процесуальне рішення» прокурора (слідчого) не оформлено згідно з вимогами частини 3 статті 110 КПК України.

Неоднозначне застосування судами положень частини 1 статті 214 КПК України спричиняє порушення прав та свобод громадян України, знищує принципи рівності та законності.

Суди України не визнаючи факти відказу прокурором (слідчим) внести відповідні відомості до ЄРДР після отримання заяви про кримінальне правопорушення бездіяльністю, фактично перешкоджають здійснити завдання кримінального провадження, які вказані в статті 2 КПК України. Тому громадяни України, в такому випадку, позбавлені доступу до кримінального провадження, де вони можуть в законний спосіб захистити свої права и свободи, захистити свою особу та суспільство і державу від кримінальних правопорушень.

Позбавляючи громадян доступу до кримінального провадження шляхом неоднозначного застосування положень частини 1 статті 214 УПК України, суди позбавляють громадян і доступу до правосуддя. А це вже порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Звертаючись к прокурору (слідчому) з заявою про вчинене кримінальне правопорушення, з боку осіб, діючих в офіційному якості (судді, прокурора) громадянин України розраховує на ефективний засіб правового захисту. Однак, суди навмисно неоднозначним застосуванням положень частини 1 статті 214 КПК України позбавляють громадян України права на ефективний засіб правового захисту, таким чином має місце порушення статті 13 Конвенції про захист прав людини та основних свобод.

Згідно статті 24 Конституції України громадяни мають рівні конституційні права та свободи и рівні перед законом. Однак неоднозначне застосування судами положень частини 1 статті 214 України порушує ці конституційні права громадян, у незаконний спосіб звільнюючи суддів та прокурорів від кримінальної відповідальності, зневажаючи рівність усіх громадян перед законом.

Відповідно положень статті 68 Конституції України кожен зобов'язаний дотримуватися Конституції України та законів, таким чином і суд зобов'язаний виконувати вимоги частини 1 статті 214 КПК України, що забезпечить не тільки рівність громадян перед законом та судом, але і виконання кримінального провадження. Неоднозначне застосування положень частини 1 статті 214 КПК України порушує принцип рівноправності громадян перед законом та судом, а також сприяє порушенням судами положень частини 3 статті 129 Конституції України.

Актуальність необхідності офіційного тлумачення Конституційним Судом України частини 1 статті 214 КПК України обумовлена також тим, що судові рішення слідчого судді неможливо оскаржити в апеляційній інстанції. Але це не означає, що вищі судові інстанції України повинні відсторонитися від вирішення проблем при застосуванні положень частини 1 статті 214 КПК України, тому я кратко укажу, які дії здійснили ці вищі судові органи для забезпечення прав громадян по захисту особистості від кримінальних правопорушень.

Найвищим судовим органом в системі судів загальної юрисдикції є Верховний Суд України, на даний час він не має повноважень забезпечити єдність судової практики і тому повністю відсторонений від проблем, котрі виникають у громадян України при застосуванні судами першої інстанції вимог частини 1 статті 214 КПК України (додаток № 6).

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ лише збирається провести узагальнення судової практики щодо розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування. Однак така практика ні є офіційним тлумаченням норм права, крім того бездіяльність прокурора (слідчого), яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви про кримінальне правопорушення здійснюється ні під час досудового розслідування. Тому чекати якого-небудь позитивного рішення, які дозволять громадянам реалізувати свої права на захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень не приходиться (додаток № 7).

Як вбачається з досвіту спілкування з прокуратурою і з судової практики Європейського Суду з Прав Людини прокуратура України не була і не є ефективним засобом правового захисту.

Таким чином, ні Верховний Суд України, ні Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, ні Генеральна прокуратура України не звертались з конституційним зверненням до Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення положень частини 1 статті 214 КПК України. Очевидно ці вищі правові органи держави задоволені наявною практикою застосування положень частини 1 статті 214 КПК України.

Однак мене, як громадянина України, дуже турбує така байдужість вищих правових органів нашої держави до проблем які виникають у судах під час застосування положень частини 1 статті 214 КПК України. Як результат цього, суди першої інстанції здійснюють індульгенцію відносно суддів, прокурорів та слідчих, звільняючи їх в незаконний спосіб від кримінальної відповідальності.

З офіційної відповіді Конституційного Суду України (додаток № 8) видно, що громадяни України вже намагались у Конституційному Суді України здобути офіційне тлумачення положень частини 1 статті 214 КПК України, однак конституційні провадження не були відкриті. Таких конституційних звернень громадян України було, як мінімум сім. Вивчивши ухвали Конституційного Суду України в яких було відмовлено в відкритті конституційного провадження, по вказаних вище питань, я зрозумів суть афоризму: «Дьявол прячется в мелочах», однак завіряю, що цей вислів ніяк не має відношення к якомусь суду чи судді.

Аналіз ухвал Конституційного Суду України про відмову у відкритті конституційного провадження щодо офіційного тлумачення частини 1 статті 214 КПК України дає підстави стверджувати, що Конституційний Суд України враховує ні суть конституційних звернень громадян, а такі підстави:

1/ громадянин України просить не витлумачити положення частини 1 статті 214 КПК України, а надати консультацію;

2/ громадянин України, судячи з «аналізу конституційного звернення» не довів неоднозначного застосування судами положень закону, тому що суди прийняли рішення за різних «юридично значимих обставин»;

3/ громадянин України не конкретизував, що саме є незрозумілим і потребує офіційного тлумачення;

4/ громадянин України фактично висловлює незгоду із застосуванням наведених положень Кодексу і Закону посадовими особами органів прокуратури та судами України;

5/ громадянин України фактично висловлює свою незгоду з рішеннями органів внутрішніх справ, прокуратури та судів, у яких він є стороною.

Ці підстави відмови у відкритті конституційного провадження були встановлені Конституційним Судом шляхом «аналізу конституційного звернень та долучених до них матеріалів». Тому, щоб уникнути подібних недоліків, я змушений надати суду такі докладні роз'яснення.

Усі судді Конституційного Суду України мають вищу юридичну освіту, а любе звернення до юриста за раз'ясненнями норми закону можна оцінити як просьбу надати консультацію. Однак я в цьому зверненні прошу Конституційний Суд України дати офіційне тлумачення конкретної норми закону, що значно відрізняється від юридичної консультації.

Юридично незгода з діями посадових осіб або рішеннями суддів передається тільки шляхом подання скарги вищестоящим посадовим особам або скарги в апеляційну або касаційну судову інстанцію. Дане моє звернення ні є скаргою (незгодою) на дії посадових осіб або рішення суду, але посилення на дії посадових осіб і рішення суду є засобом обґрунтування своєї правової позиції. Однак, на випадок широкіх «аналізів» я заявляю, що я в даному зверненні особистої незгоди не висловлюю, а прошу тільки офіційного тлумачення конкретної норми закону.

Зараз звернемося к «аналізу» юридично значимих обставин. Конституційний Суд України у своїх ухвалах про відмову у відкритті конституційного провадження щодо офіційного тлумачення положень частини 1 статті 214 КПК України іноді тільки посилався на застосування «їх за різних юридично значимих обставин», тобто конкретно не вказуючи які саме обставини має на увазі суд (справа № 2-22/2015 от 2 червня 2015 року, справа №. 2-47/2015 от 29 грудня 2015 року). В інших ухвалах Конституційний Суд України посилався на судові ухвали слідчих судів де ті посилалися на різні обставини, які не були встановлені в рамках досудового розслідування, вказуючи що такі обставини є «юридично значимі обставини» (справа № 2-39/2015 от 24 вересня 2015 року і інші).

Мною, в даному зверненні вказані факти неоднозначного застосування судами положень частини 1 статті 214 КПК України і ці факти підтверджено доданими судовими рішеннями (додаток № 2). Ці судові рішення приймалися за однакових значимих юридичних обставин: наявність заяви про вчинення кримінального правопорушення, наявність бездіяльності прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання такої заяви, наявність закону (частини 1 статті 214 КПК України), котрий зобов'язує прокурора внести до ЄРДР відповідні відомості.

Усі інші судові рішення слідчих суддів (додаток № 5) мною додано для показу актуальності і необхідності офіційного тлумачення частини 1 статті 214 КПК України. Інакше буде і далі суд обмежувати доступ громадян до правосуддя, зневажати принцип рівності громадян перед законом.

Зважаючи на труднощі громадян України з питань правового захисту своїх прав у судах першої інстанції, при розгляді скарг на бездіяльність прокурора (слідчого), яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви про кримінальне правопорушення і фактичний саботаж вищих судових органів держави в питаннях неоднозначного застосування положень частини 1 статті 214 КПК України, я одночасно с даним зверненням звернуся до Президента України як гаранта додержування Конституції України, прав і свобод людини та громадянина, с проханням приєднатися до мого звернення і таким чином виконати дану ним присягу захищати права і свободи громадян.

Предметом офіційного тлумачення я визначаю перше речення частини першої статті 214 Кримінального процесуального кодексу України. Незрозумілим і потребує роз'яснення в частині 1 статті 214 КПК України зазначення законодавцем положення про обов'язок прокурора (слідчого) невідкладно внести до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про кримінальне правопорушення після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, так як це положення закону неоднозначно застосовується судами.

Керуючись статтями 3, 6, 8, 9, 21, 24, 68, 124 и 129 Конституції України, Законом України «Про Конституційний Суд України» прошу Конституційний Суд України дати офіційне тлумачення положень першого речення частини першої статті 214 Кримінального процесуального кодексу України.

Додаток : на *Гаркушах*.

24 березня 2016 р.

ПЕРЕЛІК

документів і матеріалів, що додаються до конституційного звернення

1. Текст статті 214 Кримінального процесуального кодексу України.
2. Ухвала слідчого судді районного суду м. від 1 квітня 2015 р. на скаргу Чернова С.В. на бездіяльність прокуратури області щодо невнесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей за заявою.
3. Ухвала слідчого судді районного суду міста овід 5 травня 2015р. на скаргу Чернова С.В. на бездіяльність прокурора.
4. Лист з Державної судової адміністрації України № інф/Ч137-16-44|16 від 03.03.2016.
5. Лист з Державної судової адміністрації України № інф/Ч75-16-88/16 від 15/02/2016.
6. Ухвала слідчого судді районного суду м. від 6 квітня 2015 р. на скаргу Чернова С.В. на бездіяльність прокурора.
7. Ухвала слідчого судді районного суду м. від 2 червня 2015 р. на скаргу Чернова С.В. на бездіяльність прокуратури.
8. Ухвала слідчого судді районного суду м. від 9 вересня 2015 р. на скаргу Чернова С.В. на бездіяльність службової особи прокуратури.
9. Ухвала слідчого судді районного суду м. від 25 березня 2015 р. на скаргу Чернова С.В. на бездіяльність заступника начальника СВ прокуратури області.
10. Лист з Верховного Суду України № 202-506/0/8-16 від 17.02.2016.
11. Лист з Вищого спеціалізованого суду України № 472/0/29 від 18.02.2016.
12. Лист з Конституційного Суду України № Ч-14-18/471 від 22.02.2016.

24 березня 2016 г.

С.В. Чернов